

Öppna jämförelser 2018

Äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård

Drygt 150 av 296 kommuner och stadsdelar saknar aktuella rutiner för intern samordning mellan äldreomsorgen och missbruksenheten.

Andelen med aktuella rutiner hur handläggare ska agera vid indikation på risk- och missbruk av alkohol och beroendeframkallande medel och våld i nära relation har ökat något jämfört med 2017. Rutiner som beskriver ansvarsfördelning och ett bestämt tillvägagångssätt utgör ett stöd för handläggare och är till nytta för den enskilde.

Det är fortfarande få kommuner som tillhandahåller samlad kompetensutvecklingsplan för handläggare.

Årets resultat visar att:

- 39 procent har aktuella rutiner för intern samordning mellan äldreomsorgen och missbruksenheten.
- 16 procent har aktuella rutiner för hur handläggare ska agera vid indikation på att den äldre personen är beroende av eller missbrukar alkohol eller beroendeframkallande medel. Få har rutiner för AUDIT och DUDIT.
- 43 procent har aktuella rutiner för hur handläggare ska agera vid indikation på att en vuxen person utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående. Fler har rutiner för FREDA kortfrågor.
- 25 procent har aktuell samlad plan för kompetensutveckling för handläggare inom äldreomsorgen.

Det finns skillnader i resultaten mellan länen och kommunerna.

Öppna jämförelser inom äldreområdet har publicerats sedan år 2007. Årets rapport innehåller 29 indikatorer och som speglar delar av kvaliteten inom äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården.

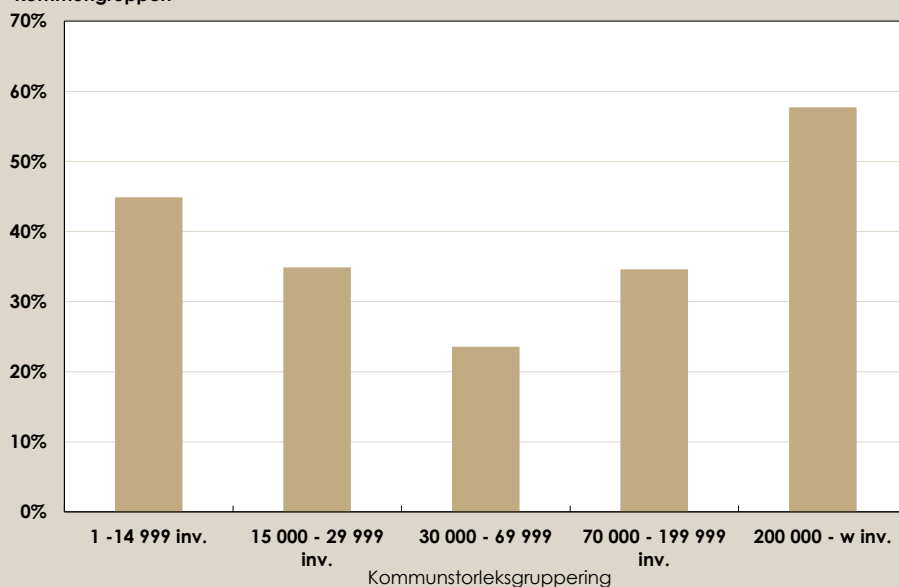
Samverkan mellan äldreomsorgen och missbruksenheten ökar

Fler kommuner och stadsdelar har idag aktuella rutiner om samverkan för intern samordning av enskilda ärenden mellan äldreomsorgen och missbruksenheten jämfört med föregående år. På riksnivå har en ökning skett från 35 procent år

2017 till 39 procent år 2018. Spridningen av resultatet mellan olika län och storstadsregionerna är fortfarande stor och varierar mellan 0 och 73 procent. Vid jämförelse mellan kommuner utifrån antal invånare är det mest vanligt förekommande med aktuell rutin för intern samordning i kommuner med 200 000 invånare eller fler, figur 1.

Figur 1. Aktuell rutin för intern samordning av enskilda ärenden mellan äldreomsorgen och misbruksenheten utifrån kommunstorleksgruppering, år 2018

Andel kommuner i kommungruppen

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänsten och kommunal hälso- och sjukvård, kommunundersökning, myndighetsutövning 2018, Socialstyrelsen

Andelen personer i ålder 65-84 år som uppger att de har ett riskbruk av alkohol har ökat den senaste tioårsperioden [1]. År 2016 hade 1405 män och 337 kvinnor över 65 år någon form av insats från socialtjänsten för missbruksproblem. En ökning med 54 procent för män respektive 78 procent för kvinnor jämfört med år 2007 [2]. Personer med behov av olika insatser inom socialtjänsten ska kunna få sina insatser samordnade [3,4]. Merparten av kommunerna saknar aktuella rutiner för hur personal inom hemtjänsten ska agera om de misstänker eller upptäcker att en äldre är beroende av eller missbrukar alkohol eller andra beroendeframkallande medel [5].

Få använder AUDIT och DUDIT

Av 283 kommuner och stadsdelar rapporterar 46 att aktuella rutiner finns för hur handläggare ska agera vid misstanke om risk- och missbruk av alkohol eller andra beroendeframkallande medel. Ännu färre rapporterar att rutiner för standardiserade bedömningsmetoder för upptäckt av riskfylld alkoholkonsumtion

och drogrelaterade problem, AUDIT och DUDIT, finns inom äldreomsorgen, totalt 8 procent respektive 5 procent. I enlighet med Socialstyrelsens nationella riktlinjer har frågeformulären hög prioritet och bör användas inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården [6]. Rutiner och standardiserade bedömningsinstrument är ett stöd i arbetet och viktiga mot bakgrund av att långt ifrån alla biståndshandläggare har utbildning om alkohol och äldre [7].

FREDA kortfrågor är vanligare

Totalt 125 av 296 kommuner och stadsdelar uppger att aktuell rutin finns för hur handläggare ska agera vid misstanke om att en vuxen person utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående. Det motsvarar en ökning med 6 procent jämfört med 2017. Drygt 29 procent rapporterar att aktuell rutin finns för handläggare att använda bedömningsmetoden FREDA kortfrågor för att upptäcka utsatthet för våld i nära relation hos enskilda inom äldreomsorgen. Syftet med standardiserade arbetsmetoder är att säkerställa likvärdig bedömning, att samtliga behov framkommer och att den enskilde får rätt insatser.

Ovanligt med plan för kompetensutveckling

Andelen kommuner och stadsdelar som tillhandahåller aktuell samlad kompetensutvecklingsplan för handläggare inom äldreomsorgen har förbättrats marginellt mot föregående år. Totalt 25 procent år 2018 jämfört med 23 procent föregående år. Vanligaste formen av kompetensutveckling är fortbildning med syfte att utveckla nödvändig kompetensnivå för att kunna utföra arbetsuppgifterna. En samlad plan för kompetensutveckling för handläggare inom äldreområdet bygger på kartläggning av verksamhetens målgrupp och analys av befintliga kompetenser. Ledningen har ett ansvar för att skapa förutsättningar för erforderlig kompetens [3,4,8,9,10].

Referenser

1. Folkhälsomyndigheten. Folkhälsodata: nationella folkhälsoenkäten, nationella och regionala resultat: självrapporterade alkoholvanor för personer 65-84 år, år 2006-2016 [databas]. Stockholm: Folkhälsomyndigheten. Sökning 2017-10-06.
2. Socialstyrelsen. Lägesrapport 2018 -Vård och omsorg om äldre: Socialstyrelsen: 2018.
3. Socialtjänstlagen (2001:453).
4. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för ett systematiskt kvalitetsarbete.
5. Socialstyrelsen. Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård, 2017: Socialstyrelsen:2017.
6. Socialstyrelsen. Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende: Socialstyrelsen: 2017
7. Gunnarsson, E. (2013). Alkoholmissbruk och självbestämmande – en kartläggning av den svenska hemtjänstens förutsättningar i arbete med äldre personer med alkoholproblem. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 30(3), 227-242.
8. Socialstyrelsens föreskrifter lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
9. Socialstyrelsens allmänna råd (2007:17) om personalens kompetens vid handläggning av ärenden som avser äldre personer.
10. Socialstyrelsens allmänna råd (2008:32) om personalens kompetens vid handläggning av ärenden som avser personer med funktionshinder.

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är verksamhetsförbättring som kommer brukaren till gagn.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser, Socialtjänsten och kommunala hälso- och sjukvård, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2018, Socialstyrelsen.

95 procent av kommunerna har besvarat enkätens generella del och 91 procent besvarade delenkäten om äldreomsorgen.

Mer information

Du hittar alla resultat i Excel-filen, redovisade för stadsdelar i Göteborg och Stockholm, på kommun-, läns- och riksnivå:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-6-9>

I Användarguiden finns information om hur resultaten kan användas, metod, beskrivningar av indikatorer och bakgrundsmått:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-6-9>

Kontakt:

Eva Lejman Telefon: 075-247 30 00

E-post: eva.lejman@socialstyrelsen.se